

Анализа реализације препорука након вредновања квалитета рада основних школа у Републици Српској

Увод

Потреба за вредновањем квалитета васпитно-образовног рада основних и средњих школа у Републици Српској развила се из потребе сталног унапређивања васпитно-образовног процеса, кроз праћење и сагледавање свеобухватне слике о раду школе. Процеси вредновања се састоје од самовредновања и спољашњег вредновања, а обухватају вредновање свих аспеката живота и рада школе. Самовредновање проводи школа самостално. Спољашње вредновање проводи Републички педагошки завод Републике Српске. Вредновање се проводи на основу стандарда квалитета рада и њима припадајућих индикатора. Циљ је да се на основу резултата вредновања дефинишу подручја у оквиру којих је потребно направити побољшање или унапређење.

Имајући на уму значај вредновања квалитета за реализацију образовних процеса важно је испитати промјене које настају у школама, то јест у којој мјери резултати самовредновања и спољашњег вредновања доприносе унапређењу квалитета рада школе.

У ту сврху Републички педагошки завод је креирао упитник и доставио га основним школама обухваћеним вредновањем у претходном периоду путем којег школе треба да пруже одређене податке. Анализа прикупљених података треба да покаже да ли су и, у ком обиму, реализоване дате препоруке.

Циљ анализе

Циљ провођења анализе јесте прикупљање података о реализацији препорука дефинисаних у процесу самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школа и анализа истих.

Сврха анализе

Сврха провођења анализе је утврђивање да ли су, и у ком проценту, реализоване препоруке дате школама након реализованих самовредновања и спољашњих вредновања.

Задаци анализе

На основу дефинисаног циља утврђени су задаци анализе:

1. Утврдити узорак школа које су биле обухваћене анализом
2. Креирати анкетни упитник
3. Извршити дистрибуцију упитника и дефинисати рок за слање одговора
4. На основу прикупљених анкетних упитника извршити квантитативну и квалитативну анализу одговора
5. Дефинисати закључке на основу резултата анализе

РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАДАТАКА

1. Утврдити узорак школа које су биле обухваћене анализом

На основу базе података о реализованим спољашњим вредновањима рада школа, достављеним извјештајима о самовредновањима и извјештајима о реализованим спољашњим вредновањима утврђено је да су наведени процеси реализовани у 30 основних школа Републике Српске.

Бр	Регија	Број реализованих ВКРШ
1	Бањалука	6
2	Приједор	7
3	Добој	4
4	Бијељина	3
5	Бирач	2
6	Сарајевско-романијска	4
7	Херцеговина	4
	УКУПНО	30

Табела 1. Приказ реализације ВКРШ по регијама Републике Српске

2. Креирати анкетни упитник

Креиран је упитник о реализацији препорука датих након реализованих процеса самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школа. Упитник садржи 10 питања којима се испитују ставови представника школа и прикупљају подаци о реализацији препорука.

УПИТНИК О ВРЕДНОВАЊУ КВАЛИТЕТА РАДА ШКОЛЕ

(упитник попуњавају директор школе, стручни сарадници и координатор тима за самовредновање)

Поштовани,

Републички педагошки завод проводи истраживање о реализованом самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада основних и средњих школа. Циљ истраживања је прикупљање података о реализацији препорука дефинисаних у процесу самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе како би се сагледали ефекти проведених вредновања.

Молимо вас да пажљиво прочитате и одговорите на постављена питања. Одговоре означите заокруживањем једне од тврдњи а ставове образложите и упишите на празне линије (по потреби додати још линија за писање образложења). Анкету је потребно попунити електронски и доставити на електронску адресу zarko.cacic@rpz-rs.org за основне школе и a.stankovic@rpz-rs.org за средње школе, најдаље до 05.06.2021. године.

Хвала на сарадњи!

1. Самовредновање и спољашње вредновање рада школе су помогли приликом планирања наредних активности у школи.

У потпуности

Дјелимично

Нису помогли

Молимо да образложите одговор.

2. У школи је извршена анализа извјештаја о спољашњем вредновању.

У потпуности

Дјелимично

Није вршена

Молимо да образложите одговор.

3. Препоруке и активности за побољшање квалитета, наведене у извјештају о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школе се разликују.

Не разликују се

Дјелимично се разликују

Значајно се разликују

Објасните одговор.

4. Приликом израде акционог плана школе, уважене су препоруке за побољшање квалитета наведене у извјештају о спољашњем вредновању.

У потпуности

Дјелимично

Нису уважене

Молимо да образложите одговор.

5. Да ли се на нивоу школе прати реализација акционог плана?

ДА

НЕ

Ако је одговор ДА, наведите начин и договорени механизам, динамику праћења као и најзначајније резултате праћења:

Ако је одговор НЕ, молимо вас да образложите:

6. А) Молимо да попуните следећу табелу подацима о реализацији препорука из Извјештаја о самовредновању рада школе.

Стандарди	Број препорука у Извјештају о самовредновању рада школе	Реализација препорука		
		Број потпуно реализованих препорука	Број дјелимично реализованих препорука	Број нереализованих препорука
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
Укупно				

Молимо да образложите дјелимично реализоване и нереализоване препоруке.

Б) Молимо да попуните сљедећу табелу подацима о реализацији препорука из Извјештаја о спољашњем вредновању рада школе.

Стандарди	Број препорука у Извјештају о спољашњем вредновању	Реализација препорука		
		Број потпуно реализованих препорука	Број дјелимично реализованих препорука	Број нереализованих препорука
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
Укупно				

Молимо да образложите дјелимично реализоване и нереализоване препоруке.

7. Наконведеног вредновања квалитета рада школе дошло је до унапређења и побољшања квалитета рада наставника, чланова стручне службе, руководства и рада школе у цјелини.

У потпуности

Дјелимично

Није дошло

Молимо да образложите одговор:

8. Процес вредновања квалитета рада школе је унаприједио сарадњу школе и родитеља.

ДА

НЕ

Ако је одговор ДА, наведите начин и примјере побољшања сарадње:

Ако је одговор НЕ, молимо вас да образложите:

9. Процес вредновања квалитета рада школе је унаприједио сарадњу школе и локалне заједнице.

ДА

НЕ

Ако је одговор ДА, наведите начин и примјере побољшања сарадње:

Ако је одговор НЕ, молимо вас да образложите:

10. Ваш коментар (уколико имате):

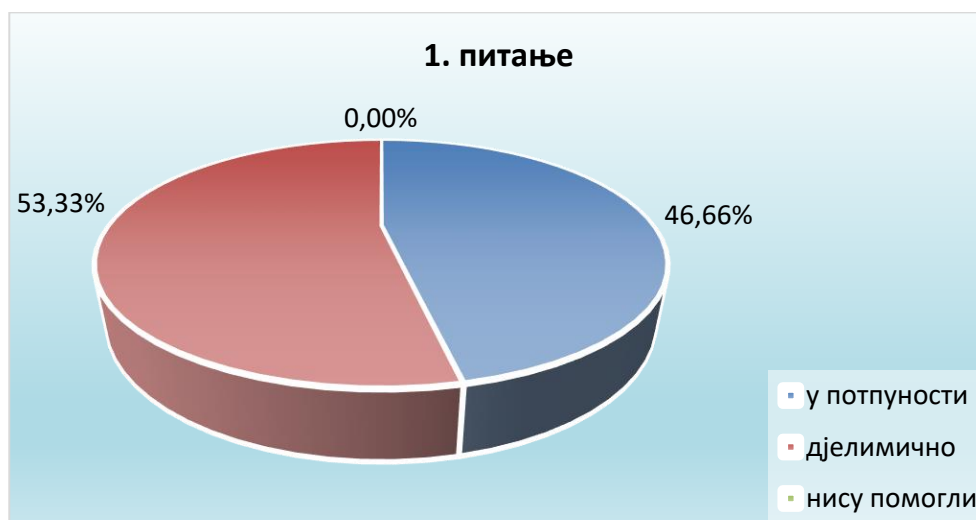
3. Извршити дистрибуцију упитника и дефинисати рок за слање одговора

Креирани анкетни упитник је електронским путем достављен на адресе основних школа из узорка. Кратким упутством у упитнику је било предвиђено да директор школе, стручни сарадници и координатор тима за самовредновање заједнички попуњавају упитник. Такође, упутством је одређен рок за достављање података, 05.06.2021. године.

4. На основу прикупљених анкетних упитника извршити квантитативну и квалитативну анализу одговора

На основу упитника који су попуниле и доставиле све основне школе (30 основних школа) у којима је у претходном периоду завршен процес вредновања квалитета (самовредновање и спољашње вредновање), а у складу са постављеним циљем истраживања, извршена је квантитативна и квалитативна анализа.

Процјена утицаја који је вредновање квалитета рада школе имало на планирање наредних активности у основним школама од стране самих школа приказана је у графикону 1

Из образложења која су у упитницима уз процјену наведена може се закључити да стручни тимови 16 или 53,33% основних школа обухваћених анкетом, сматрају да су самовредновање и спољашње вредновање дјелимично помогли приликом планирања наредних активности у школи, 14 школа или 46,66% наводи да им је самовредновање и спољашње вредновање рада школе у потпуности помогло приликом планирања наредних активности у школи.

Нека од образложења уз одговоре на прво питање су:

- „Процеси самовредновања и спољашње вредновање рада школе јасно су дефинисали недостатке у раду наше школе. То нам је помогло да на адекватан начин планирамо даљи рад на отклањању уочених недостатака и рад на унапређивању рада школе.“
- „Једна од значајних активности у процесу самовредновања као и спољашњег вредновања рада школе је идентификација јаких и слабих страна школе кроз стандарде. Помоћу истих су се јасно могле дефинисати активности за побољшање кроз израду Акционог плана Тима за самовредновање, који је смјерница у будућим активностима које имају за циљ осигурање или унапређење рада школе.“

У графикаону 2 су приказани одговори школа везани за анализу извјештаја о спољашњем вредновању.

У свим школама које су добиле извјештаје о спољашњем вредновању извршена је анализа препорука на сједницама стручних и/или савјетодавних тијела. Анализу је у потпуности извршило 28 школа или 93,33%, која је презентована на сједницама Наставничког вијећа и одјељењских вијећа, док је у неким анализа извршена и на сједницама стручних актива школе, Школског одбора, Савјета родитеља и Савјета ученика. Неке школе су навеле да нису биле у могућности потпуно извршити анализу због пандемије вируса корона. Одређене школе су утврдиле недостатке и предности у раду и организацији те сматрају да им је било лакше направити акциони план како би унаприједили квалитет васпитно-образовног рада.

У оквиру трећег питања, требало се изјаснити да ли се препоруке и активности за побољшање квалитета, наведене у извјештају о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школе, разликују.

У основним школама које су биле обухваћене процесима самовредновања и спољашњег вредновања уочене су мале разлике у препорукама за побољшање квалитета наведеним у извјештајима. Већина препорука се дјелимично разликује у 27 школа или 90%. Једна школа, или 3,33%, наводи значајну разлику између препорука и активности за

побољшање квалитета наведених у извјештају о самовредновању и спољашњем вредновању, док се код двије школе, или 6,66 %, не разликују.

Примјери образложења:

- „Препоруке и активности за побољшање квалитета, наведене у Извјештају о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школе у свих седам стандарда углавном се не разликују. Разлика је у броју наведених препорука за побољшање и унапређење квалитета рада школе. Тим за спољашње вредновање дао је много више препорука које су јасне и прецизне. Такође, препоруке се преплићу у више стандарда.
- Препоруке за побољшање квалитета наведене у извјештају о спољашњем вредновању квалитета рада школе углавном се подударaju са извјештајем о самовредновању, али су много свеобухватније и релевантније.“

Утврђивање нивоа утицаја који је вредновање квалитета рада школе имало приликом израде акционог плана у школи наведено је у графикону 4.

На основу прикупљених података, утврђено је да су приликом израде акционог плана код 18 школа, или 60%, уважене препоруке за побољшање квалитета васпитно-образовног рада. Међутим, код једне школе, или 3,33%, препоруке нису уважене; школа као образложење наводи да је организација васпитно-образовног рада у 2020/21. години била усмјерена на прилагођавање новим условима рада и скраћеним часовима, а приоритети су били здравље ученика, наставника и реализација наставе у тим околностима. Препоруке су дјелимично уважене у 11 школа или 36,66%.

Образложења наведена у оквиру четвртог питања су:

- „Приликом израде новог акционог плана школе, који смо планирали крајем ове и почетком наредне школске године, најдаље до краја септембра 2022. године, свакако ћемо се у потпуности руководити препорукама из извјештаја о спољашњем вредновању.“
- „Усвојени акциони план у потпуности уважава све препоруке за побољшање квалитета наведене у извјештају иако су у појединим случајевима оне контрадикторне (од стандарда до стандарда). Како није дата могућност жалбе на достављени извјештај, школа је уважила све препоруке, без обзира на мања неслагања са појединим тврдњама комисије.“

У графикону 5 су приказани подаци о праћењу реализације акционих планова на нивоу школа.

На основу добијених резултата анкете везаних за праћење реализације акционог плана на нивоу школе, евидентно је да се у 26 школа, или 86,66%, прати реализација препорука. Код праћења реализације акционог плана, школе наводе да се све одвија континуирано или током полугодишта, у зависности од предвиђеног плана, путем анализе и саморефлексије рада. Такође, 4 школе, или 13,33%, наводе пандемију као разлог због кога се не прати реализација.

Наведена су образложења неких од школа:

- „Акциони план је направљен на основу препорука комисије за спољашње вредновање. Сматрамо да је унапређењем квалитета васпитно-образовног рада школе почело одмах након добијања стручног упутства и да тај процес и даље траје. Нема конкретног механизма.“
- „Због тренутне епидемиолошке ситуације планиране активности из акционог плана нису у потпуности могле бити реализоване. Ипак, и мимо свих активности у процесу вредновања рада школе, ова школа иде путевима усјеха и позитивних промјена. Свјесни смо да су ученици наш приоритет, те у складу са таквим ставовима овај колектив ради на многим промјенама које школу чине пријатним мјестом за боравак, учење и стицање многих знања, вјештина и искустава. У развојном плану кроз Акциони план су наведене активности с којима ће започети тај процес, а исти ће се надопуњавати или кориговати у планираном четворогодишњем раздобљу за сваку предстојећу школску годину, зависно о задатим околностима и потребама.“

Утврђивање броја реализованих препорука датих у извјештају о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школа приказано је у графиконима ба и бб.

У графикаону ба су приказани резултати анализе реализованих препорука из извјештаја о самовредновању рада школа, у оквиру којих је евидентно да је потпуно реализовано 355 препорука, или 53,46%, дјелимично реализованих 166, или 25%, док су 143 препоруке, или 21,53%, нереализоване.

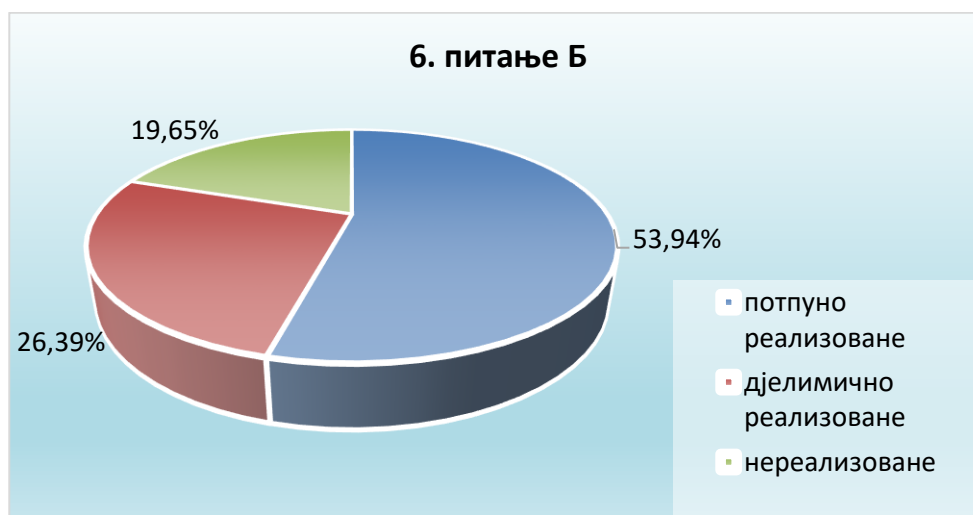
Број школа које су потпуно реализовале препоруке из Извјештаја о самовредновању приказан је у табели 2.

Табела 2

Процент реализованих препорука	< 50%	50% - 70%	70% - 90%	>90%
Број школа	12	6	10	2
Процент школа	40,00%	20,00%	33,33%	6,66%

Од 30 основних школа које су биле у процесу самовредновања потпуну реализацију препорука до 50% остварило је 12 школа, од 50-70% 6 школа, од 70-90% 10 школа, преко 90% 2 школе.

У графикаону бб су дати подаци о реализованим препорукама из Извјештаја о спољашњем вредновању рада школе.

У графикаону бб су приказани резултати анализе реализованих препорука из извјештаја о спољашњем вредновању рада школа у оквиру којих је евидентно да је 560 препорука, или 53,94%, потпуно реализовано, дјелимично реализованих је 274, или 26,39%, док је 204, или 19,65%, нереализованих.

Број школа које су потпуно реализовале препоруке из Извјештаја о спољашњем вредновању приказан је у табели 3.

Табела 3

Процент реализованих препорука	< 50%	50% - 70%	70% - 90%	>90%
Број школа	12	9	5	4
Процент школа	40,00%	30,00%	16,66%	13,33 %

Од 30 основних школа које су биле обухваћене процесом спољашњег вредновања, потпуну реализацију препорука до 50% је остварило 12 школа, од 50-70%, 9 школа, од 70-90%, 5 школа и преко 90%, 4 школе.

Као разлоге нереализације и дјелимичне реализације препорука неке од школа наводе да је потребан дужи временски оквир, специфичност организације рада школе условљену погоршаном епидемиолошком ситуацијом (друго полугодиште 2019/2020. и школска 2020/2021. година) те није било реалних услова и могућности за потпуну реализацију многих активности. Неке препоруке је било тешко реализовати јер повлаче активности које се нису могле водити због пандемије (долазак родитеља у школу, немогућност организовања ваннаставних активности, итд), а за неке требају велика финансијска средства и сл.

Подаци о унапређењу рада школе након реализованог вредновања квалитета дати су у графикону 7.

Резултати анкете показују да је након поступка вредновања рада школа дошло до дјелимичног унапређења рада руководства школа, наставника и стручних сарадника у 19 школа или 63,33%. До потпуног унапређења рада наставника, чланова стручне службе, руководства и рада школе у цјелини је дошло у 11 школа, или 36,66%. Школе сматрају да руководство школе, стручна служба, чланови тима за самовредновање који су прошли кроз процес прикупљања података и радили на анализи и писању извјештаја су добили одличне смјернице за рад, те дјелимично унаприједили свој рад у више сегмената. По њиховом мишљењу, настава ће бити квалитетнија, комуникација ученик-наставник-родитељ ће бити квалитетнија, наставници су постали свјесни да сами могу много учинити да побољшају квалитет свога рада (оно што је уочено да је лоша страна треба поправити), школа је у ситуацији да самостално креира свој развој.

Наведено је запажање једне од школа:

- „Процесом самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе искристалисане су предности и недостаци који су нам послужили (или ће нам послужити у наредном периоду) као основа за унапређење рада школе те разрађивање Развојног плана школе. Овај је процес нажалост, када смо били пуни ентузијазма и у пуном замаху да поправимо уочене недостатке, прекинула пандемија вируса корона, прелазак на онлајн наставу, која је опет омогућила унапређење рада у сасвим новим и непознатим околностима. Новоформирани Тим за самовредновање тек је био почео са проучавањем документације, остало се на почетку... Почетак ове школске године некако је био под утиском тренутне епидемиолошке ситуације, настава је организована у складу са препорукама Завода за јавно здравство, тако да смо се само

дјелимично бавили Развојним планом школе. Главни приоритет је био одвијање редовне наставе у новим околностима.“

Утврђивање утицаја вредновања квалитета рада на унапређење сарадње школе и родитеља приказано је у графикону 8.

На основу података у графикону 8 може се закључити да је у 17 школа, или 56,66%, дошло до унапређења сарадње, док у 13 школа или 43,33% сарадња није унапређена. Као разлог сарадње која није унапријеђена наводи се углавном онлајн настава, пандемија корона вируса, те немогућност доласка родитеља у школу.

Нека од образложења школа су:

- „Сарадња Школе и родитеља је традиционално добра, али се у току онлајн наставе индивидуализовала како би се помогло нарочито ученицима разредне наставе. Имамо добре примјере сарадње родитеља и са наставницима.“
- „У измијењеном режиму рада, како су владале епидемиолошке мјере које су на снази и у тренутку писања овог извјештаја, школа је успјела да унаприједи сарадњу са родитељима. Комуникација се одвијала путем Вибер група, мејловима, договореним састанцима. Увођењем Електронског дневника, родитељи су добили могућност лакшег и бржег увида у оцјене и изостанке ученика.“
- „Савјет родитеља је функционисао „на даљину“ путем Вајбер групе. Родитељи су имали могућност посјета вебинарима.“
- „Сви наставници, одјељењске старјешине имају табеларно приказане имејл адресе на Веб сајту школе које су транспарентне.“
- „Путем Веб сајта су дате све релевантне информације које су могли родитељи и на тај начин да прате.“

Утврђивање утицаја вредновања квалитета рада на унапређење сарадње школе и локалне заједнице је приказано у графикону 9.

На основу података у графикону 9 може се закључити да је до унапређења сарадње између школа и локалне заједнице дошло у 16 школа, или 53,33%, док у 14 школа, или 46,66%, ова сарадња није унапријеђена. Број школа које сматрају да је сарадња унапријеђена, а које су имале коментар, је 13, или 43,33%. Три школе или 10% наводе да је сарадња унапријеђена у измијењеном облику. Недостатак унапређења сарадње се углавном односи на немогућност организације састанака због пандемије, те доласка представника локалне заједнице у просторије школе. У образложењима школа, између осталог, наводи се да је комуникација најчешће реализована електронским путем, континуирано у оквиру могућности, јер није било прилике да се реализују уобичајене активности, као ни да се унаприједи сарадња како је планирано.

У оквиру питања 10, школе су имале прилику да напишу своје коментаре.

Од укупно 30 основних школа из узорка, 22 школе, или 73,33%, су имале коментар везан за упитник, док 8 школа, или 26,66%, није имало никакав коментар.

Наведени су неки од коментара школа:

- „Самовредновање и спољашње вредновање унијело промјене у приступу раду, допринјело су да се неке ствари доживљавају формалистички и површно, што није била карактеристика неких школа. Колико је позитивно утицало на унапређење рада, толико је имало и негативних ствари којима наставници нису задовољни (нпр. детаљне анализе тестова, не вјерује се на ријеч, нити се истичу позитивне ствари у раду....).Став о спољашњем вредновању ће испитати у некој наредној школској години, како би стекли утисак о томе шта наставници мисле поводом спољашњег вредновања или самовредновања“
- „Веома је тешко поредити резултате добијене за вријеме вредновања, а који су настали у току редовног организовања васпитно-образовног рада, са организацијом рада у последње вријеме. То се прије свега односи на: прекид реализације наставе у школским условима и прелазак на он лајн наставу, дужину наставних часова,одсутност ученика и наставника,велики број замјена, болести и изолације цијелих ученичких група као и психолошки притисак на све учеснике васпитно-образовног рада. Наравно, битно је нагласити, да су све активности у току процеса самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе допринијеле осигурању и унапређењу квалитета рада школе“.
- „Самовредновање и спољашње вредновање квалитета рада школе најсврхисходнији програм организован од стране РПЗ-а. Такође смо мишљења да не постоји ниједна школа која је била у узорку за спољашње вредновање да већ није унаприједила свој рад. Такође сматрамо да школска година 2019/2020. од марта мјесеца и цијела 2020/2021. година није мјеродавна за посматрање реализованих активности и предузетих мјера због пандемије корона вируса која је

у многоме утицала и одгодила знатан број планираних корака за унапређење квалитета васпитно-образовног рада“.

- „Стручна упутства о спољашњем квалитету рада школе треба допунити новим индикаторима у складу са новонасталом ситуацијом (online настава, медијска писменост, годишње и мјесечно планирање стручних сарадника на основу стандарда рада, факултативна настава, нови предмети и нове реформске измјене које су предвиђене реформе образовања...)“.

5. На основу резултата анализе дефинисати закључке

Након обраде и анализе резултата достављених анкетних упитника и анализе одговора, изведени су следећи закључци:

- 53,33% основних школа сматра да су самовредновање и спољашње вредновање дјелимично помогли, а 46,66%, да су им ти процеси помогли приликом планирања наредних активности у школи;
- У 93,33% школа је у потпуности извршена анализа препорука извршена а дјелимично у 6,66% школа;
- У 6,66% школа се не наводе никакве разлике, у 90% школа се наводе дјелимичне, док 3,33% школа наводи значајну разлику препорука у извјештајима о вредновању;
- У 60% школа су уважене препоруке за побољшање квалитета васпитно-образовног рада, 3,33% нису уважене, а у 36,66% су дјелимично уважене;
- У 86,66% школа се прати реализација препорука, док се у 13,33% школа не прати;
- У 53,46% школа препоруке су потпуно реализоване, у 25% школа дјелимично, док у 21,53% школа нису реализоване;
У 53,94% школа препоруке су потпуно реализоване, у 26,39% школа дјелимично, док у 19,65% школа нису реализоване;
- У 36,66% школа је дошло до потпуног док је у 63,33% школа дошло до дјелимичног унапређења рада наставника, чланова стручне службе, руководства и рада школе у цјелини;
- У 56,55% школа је дошло до унапређења сарадње школе и родитеља, док у 43,33% школа није;
- У 53,33% школа је дошло до унапређења сарадње школе и локалне заједнице, док у 46,66% школа није;
- 73,33% школа је навело коментаре везане за упитник, док 26,66% школа није.

Бањалука, јули 2021. године

Одјељење за вредновање
квалитета васпитно-образовног рада